

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/63/2022
Identifikačné číslo spisu:	1615201488
Dátum vydania rozhodnutia:	30.03.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1615201488.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Prima banka Slovensko, a.s., so sídlom v Žiline, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, proti žalovanému F. U., bývajúcemu v L. XXX, o zaplatenie 2.914,53 € s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 5C/297/2015, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 27. októbra 2021 sp. zn. 15Co/136/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 27. októbra 2021 sp. zn. 15Co/136/2019 a rozsudok Okresného súdu Malacky zo 17. januára 2019 č. k. 5C/297/2015-48 vo výroku, ktorým zamietol žalobu v rozsahu nároku na zaplatenie úrokov 17,30 % ročne z nezaplatennej istiny vo výške 2.914,53 eur od 25.4.2012 do zaplatenia a rozhodol o náhrade trov konania, z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Okresnému súde Malacky na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Malacky (ďalej aj „prvostupňový súd“ alebo „súd prvej inštancie“) o žalobe žalobkyne na zaplatenie istiny 2.914,53 eur, poplatkov vo výške 60,- eur, úroku 165,43 eur (nárok vznikol z neuhradených splátok do dátumu predčasnej splatnosti úveru), úrokov z omeškania 3,24 eur (nárok vznikol z neuhradených splátok do dátumu predčasnej splatnosti úveru), nezaplatených úrokov 17,30 % ročne z nezaplatennej istiny vo výške 2.914,53 eur od 25.4.2012 do zaplatenia (nárok vzniknutý po zosplatení úveru), úrokov z omeškania vo výške 9 % ročne z nezaplatennej istiny 2.914,53 eur od 25.4.2012 do zaplatenia a nezaplatených úrokov 165,43 eur od 25.4.2012 do zaplatenia rozhodol tak, že uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 2.914,53 eur s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne z nezaplatennej istiny 2.914,53 eur od 25.4.2012 do zaplatenia, ďalej úrok z omeškania vo výške 9 % ročne z nezaplatených úrokov 165,43 eur od 25.4.2012 do zaplatenia, úrok vo výške 165,43 eur, úrok z omeškania vo výške 3,24 eur, to všetko do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, v prevyšujúcej časti žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol tak, že žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Z výsledkov vykonaného dokazovania dospel súd k záveru, že žaloba žalobkyne je prevažne dôvodná. Súd žalobe nevyhovел iba v časti požadovaných poplatkov 60,- eur (tu bez odôvodnenia) a

zmluvného úroku, ktorý si žalobkyňa uplatnila vo výške 17,30 % ročne z nezaplatenej istiny vo výške 2.914,53 eur od 25.4.2012 do zaplattenia. Prvoinštančný súd pritom vychádzal z názoru, že veriteľovi patria úroky len do splatnosti dlhu, následne sa dlžník dostáva do omeškania a je povinný platiť iba úroky z omeškania.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 27. októbra 2021 sp. zn. 15Co/136/2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej zamietajúcej časti, v závislom výroku o náhrade trov prvoinštančného konania a vyslovil, že žalovanému priznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Odvolací súd dôvodil, že rovnako ako súd prvej inštancie, vyhodnotil nárok žalobkyne vzťahujúci sa k zvyšku žalobného nároku týkajúceho sa úroku po zosplatnení úveru za nedôvodný a preto napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým žalobu v prevyšujúcej časti zamietol, ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

2.2. Odvolací súd tiež poznamenal, že súd prvej inštancie zamietol žalobu žalobcu aj v časti o zaplattenie poplatkov vo výške 60,- eur, rozhodnutie v tejto časti však nebolo predmetom odvolacieho prieskumu, keďže žalobca odvolanie proti tejto časti rozhodnutia nepodal.

2.3. Odvolací súd zdôraznil, že pokiaľ žalobkyňa v odvolaní namietala, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, v posudzovanej veci považuje skutkové zistenia súdu prvej inštancie za úplné a ich právne posúdenie súdom prvej inštancie za správne.

2.4. V podstatnom uviedol, že pri predčasnom a mimoriadnom zosplatnení úveru vzniká veriteľovi nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatnenia úveru. Veriteľ teda navodzuje stav, v ktorom má právo získať okamžite späť celú sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru. Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekonformný stav, kde spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by inkasoval úroky zo sumy, ktorú by mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil. Jednorazovým zosplatnením vzniká spotrebiteľovi povinnosť jednorazovo vrátiť sumu požičaného úveru, navýšenú o kapitalizované úroky ku dňu zosplatnenia a počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa ide o protiprávny stav založený sankčným jednostranným predčasným zosplatnením úveru. Ak napriek tomu existuje zmluvná úprava, ktorá s protiprávnym stavom stotožňuje aj odplatné nároky patriace len v právne súladnom stave, je táto právna úprava na škodu spotrebiteľa neprijateľne odchylná od zákona, čo zmluvnú podmienku podľa ustanovenia § 52, resp. § 53 ods. 1, ods. 5 Občianskeho zákonníka robí absolútne neplatnou. V protiprávnom stave patria zmluvným stranám len sankcie a na tento účel je kogentným určujúcim pravidlom ustanovenie § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3, § 3a nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z. Dohoda o platení úrokov za úver aj po splatnosti spôsobuje, že takéto úroky v skutočnosti navyšujú cenu za užívanie finančných prostriedkov za obdobie do dohodnutej alebo predčasne vyvolanej doby splatnosti a zneisťujú sankčný mechanizmus úrokov z omeškania. Takto dochádza k obchádzaniu inštitútu iného plnenia na účely aplikácie ustanovenia § 3a ods. 2 uvedeného nariadenia, ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k výroku, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v jeho napadnutej zamietajúcej časti, v rozsahu zamietnutia nároku na zaplattenie úrokov 17,30 % ročne z nezaplatenej istiny vo výške 2.914,53 eur od 25.4.2012 do zaplattenia a v časti závislého výroku o trovách konania, podala žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnila § 421 ods. 1 písm. a/ Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

3.1. Dovolateľka namietala nesprávne právne posúdenie veci v otázke, či má veriteľ nárok na zaplattenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení dlhu úkonom veriteľa. Mala za to, že súdy nižších inštancií nesprávne ustálili, že po zosplatnení úveru veriteľovi už neprislúcha nárok na odplatu za poskytnuté peňažné prostriedky. V tejto súvislosti poukázala na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (napr. sp. zn. 5Cdo/42/2020, 3Cdo/113/2019, 7Cdo/111/2019, 1Cdo/94/2019 a ďalšie), v zmysle ktorej v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží zmluvný úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí. Vzhľadom na odklon od tejto

rozhodovacej praxe navrhla rozsudok odvolacieho súdu spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie v napadnutej časti zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

4. Žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s § 429 ods. 2 písm. b/ CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je dôvodné; v dôsledku jeho účinku dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie v napadnutej časti a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 a § 450 CSP).

6. V zmysle § 421 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

7. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. a/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnou (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania.

8. Z obsahu dovolania je zrejmé, že žalobkyňa považuje za nesprávne právne posúdenú otázku, či má veriteľ nárok na zaplatenie zmluvných úrokov aj po predčasnom zosplatnení celého úveru.

9. V prejednávanej veci dovolateľka odôvodnila dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzila nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladá za nesprávne (označením právnej otázky, od ktorej vyriešenia záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu i jemu predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie), ale aj to, v čom ňou namietaná nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav).

10. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

11. Predmetnú právnú otázku (bod 8.) dovolací súd riešil rozhodnutím zo 16. júna 2020 sp. zn. 5Cdo/42/2020, ktoré občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu na zasadnutí konanom 30. marca 2021 prijalo ako rozhodnutie zásadného významu určené na zverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jeho právna veta znie: „Po vyhlásení predčasnej splatnosti spotrebiteľského úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí.“. Na uvedené rozhodnutie nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1Cdo/94/2019, 2Cdo/83/2020, 3Cdo/35/2020, 4Cdo/66/2020, 5Cdo/46/2020, 6Cdo/56/2020, 7Cdo/186/2020, 8Cdo/135/2020, 9Cdo/24/2020 a ďalšie, v dôsledku čoho možno v ňom uvedený právny názor ohľadom predmetnej právnej otázky považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

12. Dovolací súd v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/42/2020 po poukaze na nesúlady v riešení otázky možného priznania zmluvných úrokov po predčasnom zosplatnení úveru v rozhodovacej praxi odvolacích súdov konštatoval, že za situácie, že dlžník z úverového vzťahu porušil povinnosť splácať úver, v dôsledku čoho došlo k jeho zosplatneniu veriteľom, je nutné dospieť k záveru, že neexistuje rozumný dôvod na to, prečo by dlžník nemal platiť úroky z úveru, ktoré sú odplatom za poskytnutý úver, a to vo výške, na akej sa s veriteľom dohodol. Peňažnými prostriedkami, resp. protihodnotou za ne získanou, dlžník disponuje, zmluvné povinnosti porušil a z porušenia povinností profitovať nemôže, keďže zmluvné úroky sú spravídla vyššie ako úroky z omeškania.

12.1. Zosplatnenie je inštitút slúžiaci ochrane veriteľa; podstata úverového vzťahu a jeho existencia zostáva zachovaná. Veriteľ nemá peňažné prostriedky, patrí mu za ne dohodnutá odmena. Záväzok dlžníka v zmysle platenia dohodnutej odmeny zostáva nedotknutý a aplikuje sa na dobu, na ktorú bola zmluva dohodnutá ako doba riadneho splácania úveru, keďže dohodnuté úroky majú zmluvný základ. Rozdiel je len v tom, že pre omeškanie k povinnosti platiť zmluvné úroky pristupuje povinnosť platiť úroky z omeškania. Inak povedané, dlžníkovi zostáva záväzok platiť úrok rovnaký, ako v čase jeho dojednávania, t.j. veriteľovi patrí úrok v rovnakej výške a za rovnaké obdobie, bez ohľadu na to, či k omeškaniu dlžníka s platením úveru došlo alebo nedošlo.

12.2. Pre spotrebiteľa je však nevýhodné, aby platil úroky až do zaplatenia istiny. Dojednanie, ktorého obsahom je platenie dohodnutých úrokov až do zaplatenia istiny, jeho postavenie zhorší. Pokiaľ by totiž spotrebiteľ, ktorý sa pre svoju ekonomickú situáciu dostal s plnením splátok úveru do omeškania, musel v dôsledku vyhlásenia predčasnej doby splatnosti úveru platiť dohodnuté úroky až do úplného splatenia istiny, zaplatil by v konečnom dôsledku sumu neprimerane vysokú ako náhradu za poskytnutie peňazí. Dohodnuté úroky predstavujú cenu peňazí za ich poskytnutie na vopred dohodnuté obdobie, tzn. že jej výška musí byť stanovená v čase uzatvorenia zmluvy o úvere. Dlžník teda presne vie, koľko bude povinný za poskytnuté peniaze veriteľovi zaplatiť.

12.3. Túto vedomosť však dlžník-spotrebiteľ nemá v prípade dojednávania, ktoré umožňuje navyšovanie tejto ceny bez jej presného ohraničenia. Keďže spotrebiteľ nevie predpokladať časový úsek svojho omeškania, nie je možné ani určiť celkovú výšku zmluvného úroku, ktorý sa môže bez fixného ohraničenia navyšovať neobmedzene. Takto stanovená cena teda nie je vyjadrená určito, jasne a zrozumiteľne. Z tohto dôvodu potom dojednanie, ktorým sa dlžník-spotrebiteľ zaviazal platiť dohodnuté úroky až do úplného zaplatenia istiny po vyhlásení predčasnej doby splatnosti úveru, spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa. Takéto dojednanie je teda porušením ustanovenia § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

12.4. Na druhej strane postavenie veriteľa-dodávateľa sa aj bez uvedeného dojednávania nezhorší, pretože v prípade, ak mu v dôsledku nesplatenia úveru v dohodnutej dobe vznikne škoda, jeho právo zostáva zachované, pravda po zohľadnení zaplatených úrokov z omeškania, ktoré plnia funkciu paušalizovanej náhrady škody.

12.5. Najvyšší súd vo veci sp. zn. 5Cdo/42/2020 na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že „v prípade vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru veriteľovi náleží úrok z istiny vo výške, akú by pri riadnom plnení povinností dlžník zaplatil ako cenu peňazí“.

13. Vychádzajúc z vyššie uvedeného právneho názoru dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda je potrebné rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom rozsahu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie v zamietajúcom výroku v rozsahu, ktorým rozhodol o zmluvnom úroku po zosplatnení a o trovách konania (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

14. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

15. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.